

Dotaz

Setkali jsme se s názorem, že při realizaci zástavního práva k cenným papírům ve veřejné dražbě je zapotřebí součinnosti dvou obchodníků s cennými papíry. Jeden prodává zastavený cenný papír svým jménem na účet zástavce (je navrhovatelem dražby), druhý působí jako dražebník. Zastánci uvedeného názoru vycházejí ze znění § 44 odst. 2 zákona č. 591/1992 Sb., o cenných papírech ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o cenných papírech“), „obchodník ... prodává ... svým jménem na účet zástavce...“, a ze skutečnosti, že podle § 3 odst. 6 zákona č. 26/2000 Sb., o veřejných dražbách ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o veřejných dražbách“), nesmějí být účastníci dražby zároveň dražebníky. Je tento názor správný? Jaké je stanovisko Komise?

Odpověď

Podle § 44 odst. 1 zákona o cenných papírech je zástavní věřitel oprávněn prodat zastavený cenný papír prostřednictvím obchodníka s cennými papíry, jestliže pohledávka zajištěná zástavním právem k cennému papíru není řádně a včas splněna. Není-li zastavený cenný papír registrovaný, prodá jej obchodník s cennými papíry podle § 44 odst. 2 téhož zákona ve veřejné dražbě svým jménem na účet zástavce. Vztah obou ustanovení je nutno vyložit tak, že odstavec 2 konkretizuje, jakým způsobem obchodník s cennými papíry zmíněný v odstavci 1 zastavený cenný papír prodává. Nelze dovozovat, že obchodník s cennými papíry uvedený v odstavci 1 zprostředkuje styk zástavního věřitele s dalším obchodníkem s cennými papíry, který veřejnou dražbu provede.

Při realizaci zástavního práva dochází k převodu zastaveného cenného papíru na základě kupní smlouvy mezi obchodníkem s cennými papíry jako zástupcem zástavce a vydražitelem. Obchodník s cennými papíry v roli dražebníka nabízí ve veřejné dražbě vlastním jménem na účet zástavce zastavený cenný papír. Příklepem nejvyššímu podání uzavírá obchodník s cennými papíry na účet zástavce smlouvu s účastníkem dražby, který učinil nejvyšší podání. Zákonná formulace § 44 odst. 2 zákona o cenných papírech „prodává svým jménem“ tedy konstruuje nepřímé zastoupení zástavce dražebníkem a umožňuje právně kvalifikovat vztah mezi oběma subjekty jako vztah obdobný vztahu komisionářskému. Kvalifikace je klíčová, neboť implikuje závěr, že obchodník s cennými papíry dluží při organizaci a průběhu dražby odbornou péči nejen navrhovateli (zástavnímu věřiteli), ale též zástavci, majiteli předmětu dražby. Jiný normativní význam ustanovení nemá.

V podobném právním postavení se ocitá každý dražebník. Má-li úkon dražebníka (příklep nejvyššímu podání) založit vznik smlouvy mezi majitelem dražené věci a vydražitelem, je nutné v každém případě vycházet z konstrukce přímého či nepřímého zastoupení majitele draženého předmětu dražebníkem, byť v mnoha případech nuceného. Zákaz navrhovatelovy či majitelovy účasti na dražbě lze do určité míry chápat jako zákaz samokontraktace a konfliktu zájmů, kdy by na obou stranách smluvního vztahu vystupovala ať přímo či nepřímo tatáž osoba. Dražebníka ostatně nelze považovat za účastníka dražby. Ustanovení § 3 odst. 6 a dále § 36 odst. 6 zákona o veřejných dražbách bude bránit, aby se veřejné dražby účastnil, tj. činil podání, zástavní dlužník, popř. zástavce, zástavní věřitel a samozřejmě obchodník s cennými papíry, který dražbu organizuje. Bylo by však nesmyslné dovozovat povinnost obchodníka s cennými papíry, který ve smyslu § 44 odst. 2 zákona o cenných papírech cenný papír prodává, pověřit organizací dražby jiného obchodníka s cennými papíry (substituce).

Komise je proto přesvědčena, že ze zákona o cenných papírech ani ze zákona o veřejných dražbách není možné dovozovat, že k realizaci zástavního práva ve veřejné dražbě cenných papírů je zapotřebí součinnosti dvou obchodníků s cennými papíry.

Důvodem pro úpravu veřejných dražeb cenných papírů jako činnosti vyhrazené výlučně obchodníkům s cennými papíry (srov. § 44b odst. 1 zákona o cenných papírech) je snaha zajistit s ohledem na zvláštní povahu cenných papírů provádění dražeb s odbornou péčí. Ochrana oprávněných zájmů majitele draženého cenného papíru vyžaduje, aby k realizaci zástavního práva docházelo za účasti subjektu, který je na zástavním věřiteli pokud možno nezávislý. Obě zmíněná hlediska se uplatní již tehdy, pokud zástavní věřitel pověří prodejem zastavených cenných papírů ve veřejné dražbě třetí od něho odlišný subjekt, tj. obchodníka s cennými papíry, jenž jako dražebník provede dražbu. Ten je oběma stranám povinován odbornou péčí (srov. zejména § 47b odst. 1 a § 79 odst. 1 zákona o cenných papírech), pravidla organizování veřejné dražby cenných papírů navíc v souladu s § 44b odst. 1 citovaného zákona podléhající schválení Komise a zaručující organizování veřejné dražby v souladu se zákonem a dostatečnou ochranu zájmů majitele cenných papírů, navrhovatele i účastníků dražby.

K realizaci zástavního práva prodejem cenných papírů ve veřejné dražbě proto plně postačí, jestliže dražbu provede ten obchodník s cennými papíry, na kterého se zástavní věřitel obrátil. Opačný postup by bez odpovídajícího důvodu zvyšoval náklady realizace zástavního práva.

Bude-li však obchodník s cennými papíry zároveň zástavním věřitelem, bude nutné z citovaných norem i jejich účelu nutno dospět k závěru, že zástavní právo bude možné realizovat pouze prostřednictvím jiného obchodníka s cennými papíry oprávněného organizovat veřejné dražby cenných papírů.

V podrobnostech je možné odkázat na Metodiku k veřejným dražbám cenných papírů, uveřejněnou na webovských stránkách Komise.

Prezídium Komise schválilo dne 5. února 2002.

Kontaktní osoba: Petr Vokál, tel. 21096415.